

Nr. 07-01/129

Data: 27.11.2014

Pagini: 13

Situația persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova

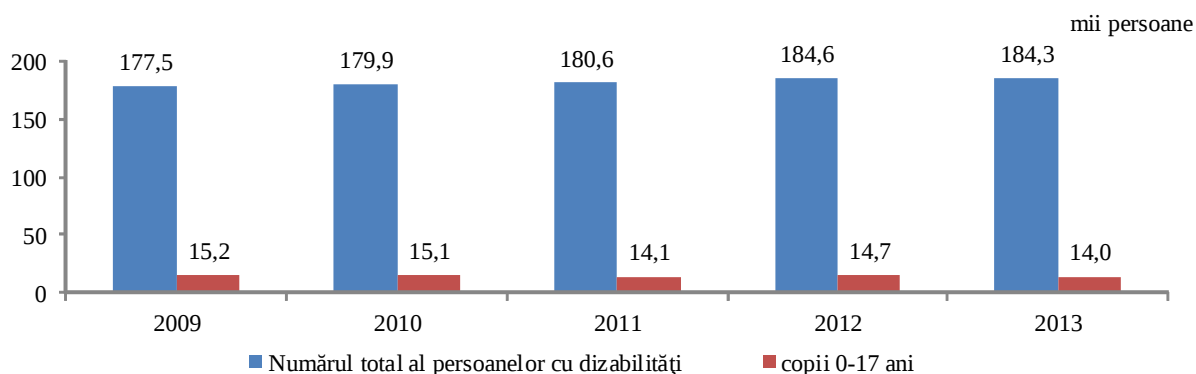
Biroul Național de Statistică prezintă informația privind situația persoanelor cu dizabilități în anul 2013.

Numărul persoanelor cu dizabilități

Potrivit estimărilor la nivel global în anul 2010 persoanele cu dizabilitate reprezintă circa 15% din populația lumii¹, iar circa două treimi din aceste persoane sunt din țările în curs de dezvoltare și cu economie de tranziție. La nivel european numărul persoanelor cu dizabilități reprezintă circa 80 milioane sau și mai mult de 15% din întreaga populație. Unul din patru europeni are un membru de familie cu dizabilitate². Totodată, numărul copiilor cu dizabilități variază între 93 milioane în cazul copiilor în vârstă de 0-14 ani, pînă la 150 de milioane pentru grupa de vârstă de 0-18 ani.

În acest context, dizabilitatea este o provocare tot mai serioasă la nivel mondial, inclusiv și în Republica Moldova, din cauza procesului de îmbătrînire a populației, a riscului de accidente, precum și a numărului în creștere a cazurilor de afecțiuni cronice (diabet, boli cardiovasculare, cancer, etc.). Estimativ numărul total al persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova este de 184,3 mii persoane, inclusiv 14,0 mii copii cu vîrsta de 0-17 ani. În ultimii 5 ani numărul acestora a crescut cu 3,8% în general, iar în cazul copiilor a scăzut cu 7,9%. Persoanele cu dizabilități reprezintă 5,2% din populația totală a țării, iar copiii cu dizabilități constituie 2% din numărul total al copiilor din Republica Moldova. În medie la 10 mii locuitori revin 518 persoane cu dizabilități și 199 copii cu dizabilități la 10 mii copii cu vîrsta 0-17 ani. Aproape fiecare a șaptea persoană cu dizabilitate se încadrează în categoria celor cu dizabilitate severă³.

Figura 1. Numărul estimat al persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova⁴



Numărul persoanelor cu dizabilități la evidența organelor asigurării sociale de stat reprezintă

¹ Raportul Mondial privind Dizabilitatea, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44575/20/9789730135978_rum.pdf

² Forumul european al persoanelor cu dizabilități-o organizație internațională non-profit înființată în 1996 și recunoscută prin legislația belgiană, http://www.edf-feph.org/Page_Generale.asp?DocID=12534&id=1&langue=EN.

³ Conform legii Nr.60 din 30.03.2012, gradele I, II și III se echivalează cu dizabilitatea severă, accentuată și dizabilitatea medie.

⁴ - Numărul total al persoanelor cu dizabilități este estimat în baza beneficiarilor de pensii pentru dizabilitate și a alocațiilor sociale conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Informații și Securitate, Departamentul Instituții Penitenciare, Ministerul Apărării.

183,4 mii persoane, iar restul de circa 0,9 mii persoane sunt persoane cu dizabilități aflate în evidența organelor de forță.

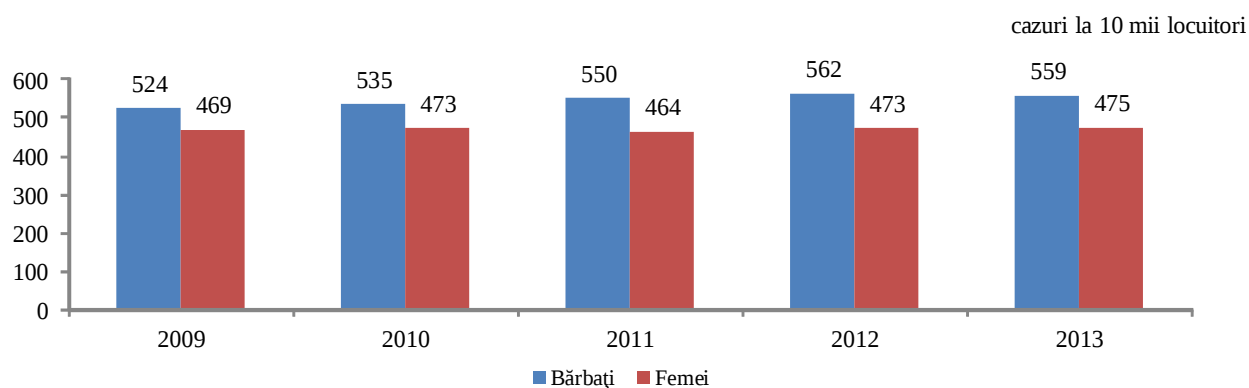
Tabelul 1. Numărul persoanelor cu dizabilități la evidența organelor asigurării sociale de stat

	2009	2010	2011	2012	2013
Total persoane cu dizabilități, mii	176,7	179,1	179,8	183,7	183,4
inclusiv cu (%):					
dizabilități severe	14,9	14,8	14,8	14,9	15,1
dizabilități accentuate	65,9	65,8	66,0	66,1	65,7
dizabilități medii	19,2	19,4	19,2	18,9	19,2
inclusiv copii, mii	15,2	15,1	14,1	14,7	14,0
inclusiv cu (%):					
dizabilități severe	40,1	41,1	42,6	42,9	43,6
dizabilități accentuate	50,0	49,0	47,5	46,9	45,0
dizabilități medii	9,9	9,9	9,9	10,2	11,4

Pe parcursul anului 2013 circa 136,4 mii persoane cu dizabilități au beneficiat de pensii conform legislației în vigoare, iar 47 mii persoane cu dizabilități au beneficiat de alocații sociale, dat fiind faptul că nu întrunesc condițiile necesare pentru obținerea dreptului la pensie. Circa 61% din numărul persoanelor cu dizabilități sunt din mediul rural, numărul lor fiind în continuă creștere din 2009 cu 2,6 % pînă în prezent.

Rata dizabilității pentru mediul rural constituie 547 persoane cu dizabilități la 10 mii locuitori, comparativ cu 472 persoane cu dizabilități la 10 mii locuitori din mediul urban. În aspect gender, ponderea femeilor în structura persoanelor cu dizabilități a scăzut cu 1,4% comparativ cu anul 2009. La 10 mii femei revin în medie 475 femei cu dizabilități comparativ cu 559 pentru bărbați.

Figura 2. Rata dizabilității totale pe sexe



Din numărul total al persoanelor cu dizabilități aflate la evidența organelor asigurării sociale de stat, 71 la sută au obținut dizabilitatea în urma unei boli obișnuite, 15 la sută sunt persoanele cu dizabilitate din copilărie, iar 8 la sută sunt copiii cu dizabilitate.

Numărul beneficiarilor de pensii de dizabilitate s-a majorat cu 2,3% comparativ cu anul 2009. Fiecare a zecea persoană se încadrează în categoria celor cu dizabilitate severă (gradul I). Dacă ne referim la cauza care a determinat stabilirea dizabilității, constatăm, că în proporție de 96 la sută din cazuri dizabilitatea a survenit în urma unei boli obișnuite și doar 2 la sută pe motiv de boală profesională și accidente de muncă (tabelul 2).

Tabelul 2. Repartizarea pensionarilor cu dizabilități pe grade, categorii și grupe de vîrstă

	2009	2010	2011	2012	2013
Total pensionari de dizabilitate, mii	133,3	134,4	135,8	136,5	136,4
inclusiv (%):					
pe motiv de boală obișnuită	95,0	95,2	95,6	95,8	95,9
pe motiv de boală profesională și accidente de muncă	2,7	2,6	2,3	2,2	2,0

participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4
militari în termen	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7
Distribuția pensionarilor de dizabilitate pe grupe de vîrstă, (%)					
16-29 ani	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
30-54 ani	49,5	47,6	46,0	44,8	43,3
55-64 ani	35,6	37,8	39,5	40,4	40,9
65 și peste	13,5	13,2	13,1	13,3	14,3

În cazul persoanelor cu dizabilitate beneficiari de alocații sociale, constatăm o majorare în mărime de 8,3% comparativ cu anul 2009. Aproape fiecare al doilea beneficiar este persoană cu dizabilitate din copilărie, iar fiecare al treilea beneficiar este copil în vîrstă de pînă la 18 ani. Femeile reprezintă 41 la sută în structura beneficiarilor, iar locuitorii din mediul rural sunt în proporție de 66 la sută.

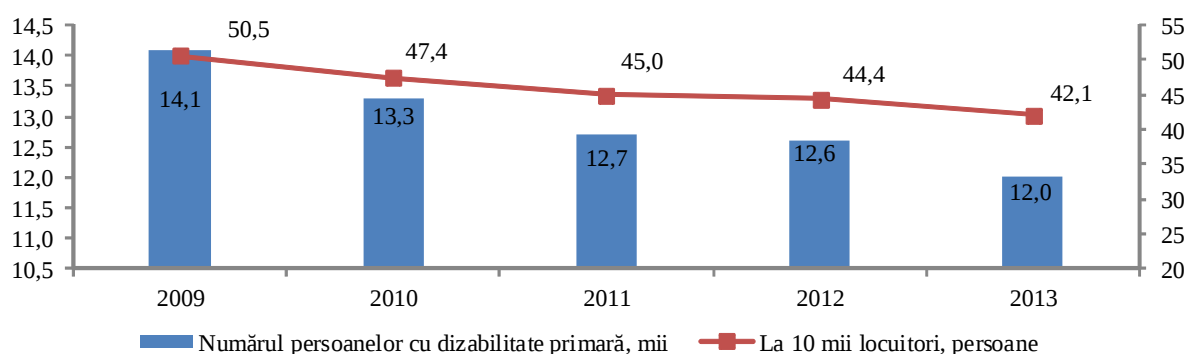
Tabelul 3. Numărul persoanelor cu dizabilități beneficiari de alocații sociale de stat

	2009	2010	2011	2012	2013
Total beneficiari, mii	43,5	44,7	44,0	47,2	47,1
inclusiv pe categorii(%):					
Persoane cu dizabilități	9,4	10,5	10,5	12,1	13,0
Persoane cu dizabilități din copilărie	55,6	55,7	57,7	56,6	57,3
Copii cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani	35,0	33,8	31,8	31,3	29,7
Copii cu dizabilități beneficiari de alocații sociale de stat la 10 mii copii de vîrstă respectivă	196,4	199,8	190,6	205,0	198,9

Dizabilitatea primară

Conform datelor Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, în anul 2013 au fost expertizate 16,0 mii persoane, fiind recunoscută dizabilitatea pentru 74,6% (12,0 mii persoane). Comparativ cu anul 2009 se atestă o reducere a numărului de persoane expertizate, inclusiv a ponderii persoanelor cărora li s-a stabilit grad de dizabilitate. În anul 2013 la 10 mii locuitori revin în medie 42 persoane cu dizabilitate primară, comparativ cu 53 persoane la 10 mii locuitori în anul 2009.

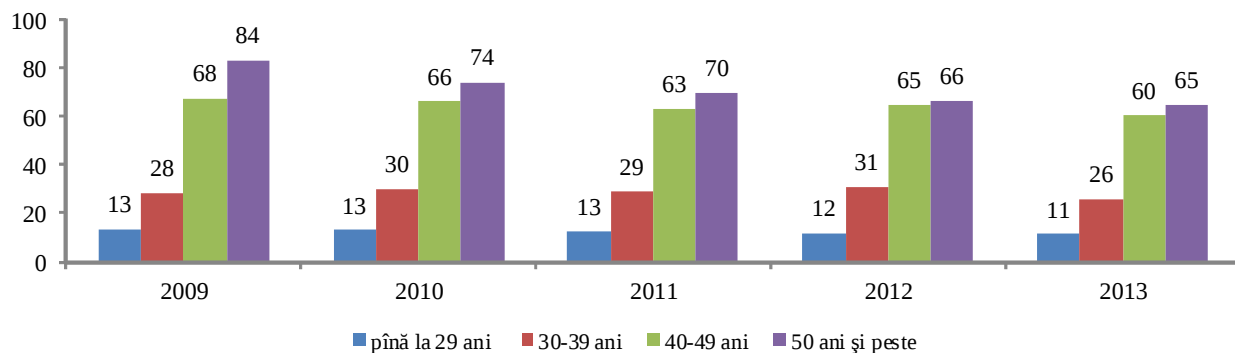
Figura 3. Persoane cu dizabilitate primară în vîrstă de 18 ani și peste, la 10 mii locuitori de vîrstă respectivă



În structura persoanelor cu dizabilitate primară predomină bărbații cu o pondere de 60,3% față de 39,7% pentru femei. Rata dizabilității primare la bărbați constituie 53 persoane la 10 mii bărbați în vîrstă de 18 ani și peste, iar în cazul femeilor este respectiv de 32.

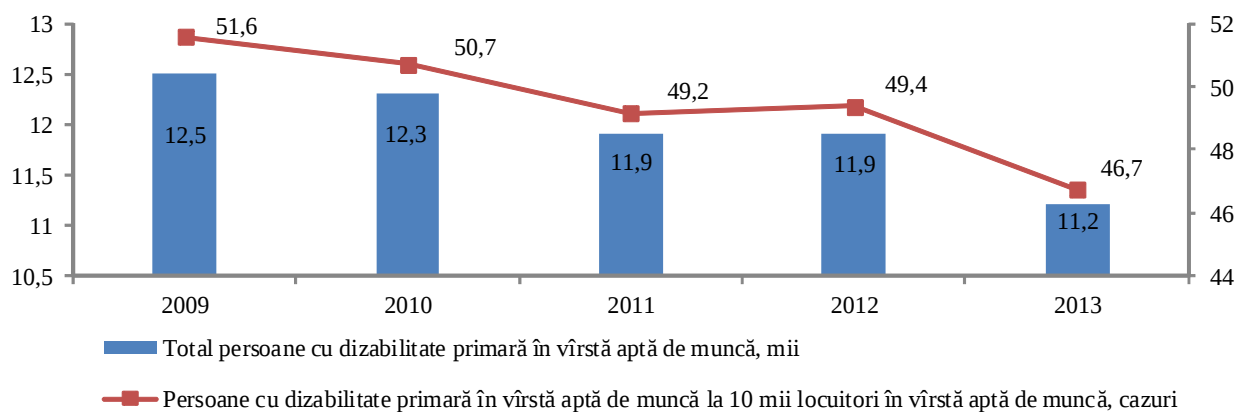
Pe măsura înaintării în vîrstă crește riscul survenirii dizabilității, rata dizabilității primare fiind în creștere de la 11 persoane la 10 mii populație pentru persoanele în vîrstă de pînă la 29 ani, pînă la 65 persoane la 10 mii populație pentru persoanele care au depășit vîrstă de 50 ani. În general, rata dizabilității primare a înregistrat tendințe de scădere pentru toate grupele de vîrstă.

Figura 4. Rata dizabilității primare pe grupe de vârstă, persoane la 10 mii locuitori



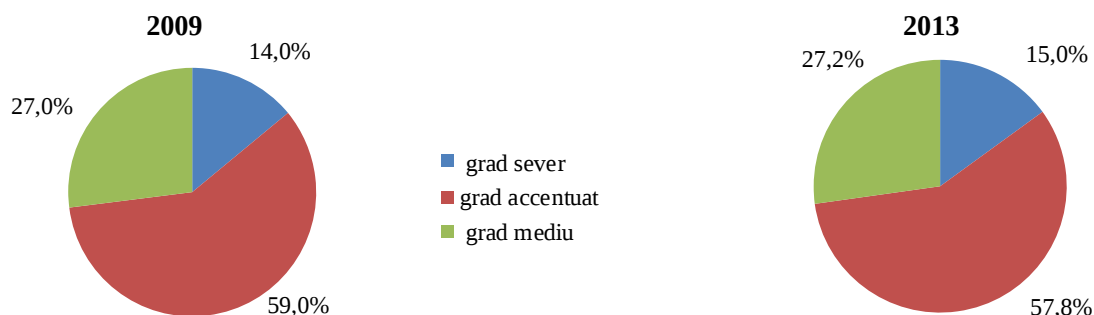
Circa 94 la sută din persoanele cu dizabilitate primară sunt în vîrstă aptă de muncă, peste 65 la sută din ei fiind din mediul rural, iar fiecare al treilea din mediul urban. Numărul persoanelor cu dizabilități în vîrstă aptă de muncă este în descreștere față de anul 2009 cu circa 9,8 %, iar la 10 mii locuitori în vîrstă aptă de muncă revin circa 47 persoane cu dizabilitate primară.

Figura 5. Persoane cu dizabilitate primară în vîrstă aptă de muncă



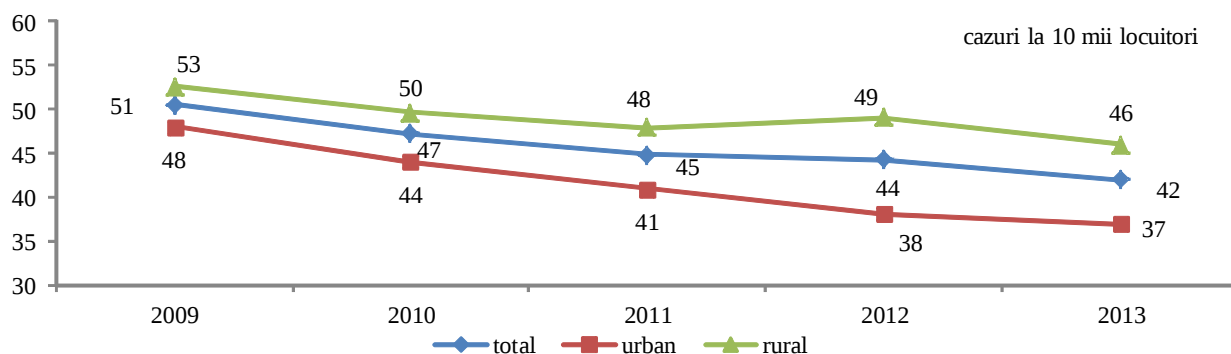
În cazul repartizării persoanelor conform gradului de dizabilitate menționăm că 15,0% sunt cu dizabilitate severă (gradul I), 57,8 % cu dizabilitate accentuată (gradul II) și 27,2% cu dizabilitate medie (gradul III). Ceea ce înseamnă că în fiecare zi, 3 bărbați și aproape 2 femei sunt încadrați în grad sever de dizabilitate, 11 bărbați și 8 femei în grad accentuat și 5 bărbați și 4 femei în grad mediu. Comparativ cu anul 2009 numărul celor cu dizabilitate accentuată a scăzut cu 1,2%, dar a crescut cu 1% în cazul celor cu dizabilitate severă.

Figura 6. Repartizarea persoanelor cu dizabilitate primară în vîrstă de 18 ani și peste după gradul de dizabilitate



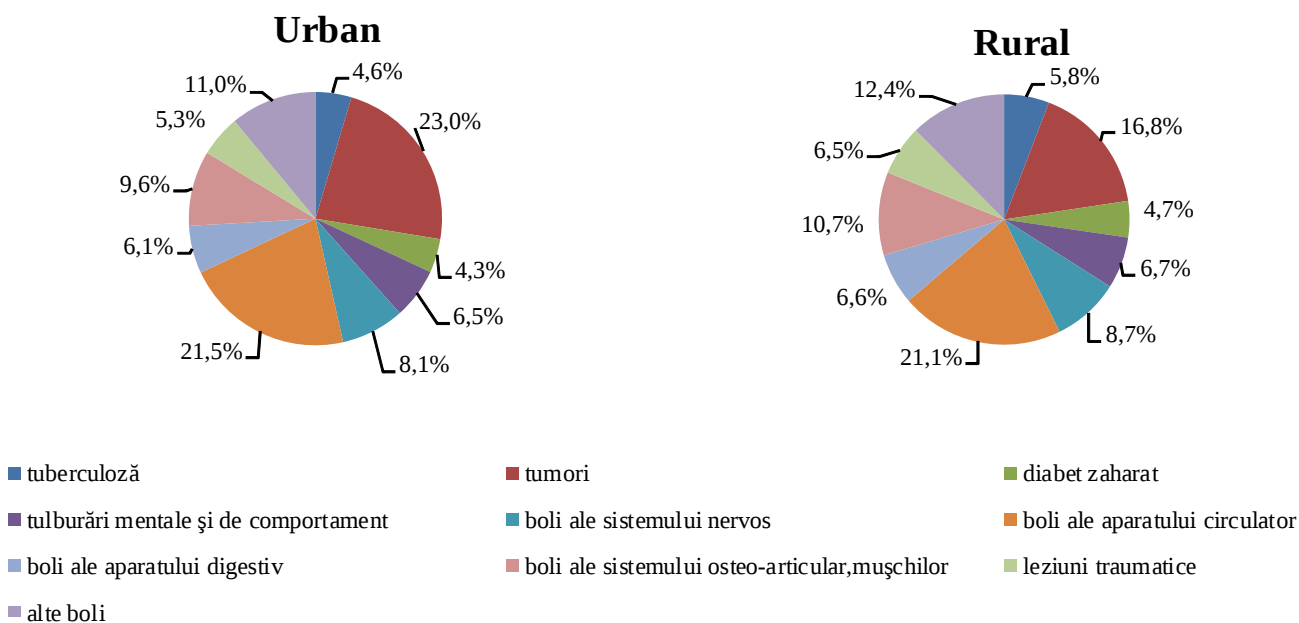
În funcție de mediu de reședință, constatăm un nivel al dizabilității primare mult mai mare în mediul rural, 46 persoane la 10 mii locuitori comparativ cu 37 în mediul urban. Comparativ cu anul 2009 în mediul urban s-a redus cel mai mult rata dizabilității primare, de la 48 la 37 persoane la 10 mii locuitori. În cazul persoanelor din mediul rural sunt mai frecvente cazurile de dizabilitate medie (gradul II), iar în mediul urban se atestă mai multe cazuri de dizabilitate accentuată (gradul III) și severă (gradul I).

Figura 7. Rata dizabilității primare pentru persoanele în vârstă de 18 ani și peste, pe medii de reședință



Principala cauza care determină dizabilitatea primară sunt bolile aparatului circulator (21,2%), după care urmează tumorile (20,1%), bolile sistemului osteo – articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv (10,3%). Anual în cazul a peste o mie de persoane dizabilitatea primară a survenit din cauza bolilor sistemului nervos (8,4%), dar și a tulburărilor mentale și de comportament (6,6%). Pentru populația din mediul urban în structura dizabilității primare predominante rămân a fi tumorile (23,9%), iar în mediul rural bolile aparatului circulator (21,1%).

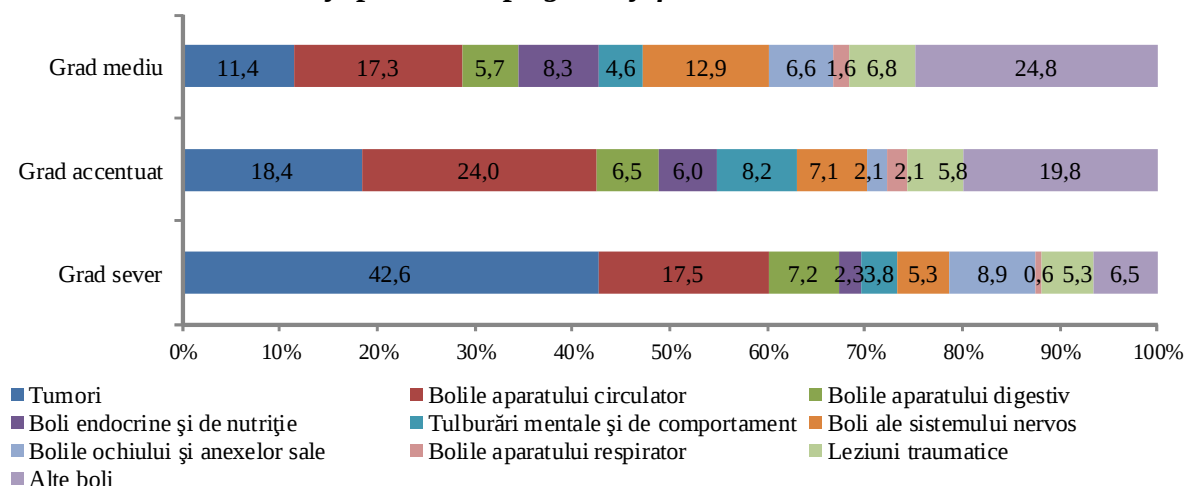
Figura 8. Distribuția persoanelor cu dizabilitate primară după maladii și mediu de reședință în anul 2013



Dacă ne referim la maladiile care determină gradul de dizabilitate, constatăm că dizabilitatea severă în proporție de 43 la sută este cauzată de tumori, fiecare al cincilea caz de bolile aparatului circulator, după care urmează bolile ochiului și anexelor sale. Dizabilitatea accentuată la fel este stabilită preponderent persoanelor care suferă de tumori și boli ale aparatului circulator, dar într-o

proporție mai mică. În cazul dizabilității medii în topul afecțiunilor se plasează bolile aparatului circulator și cele ale sistemului nervos.

Figura 9. Structura dizabilității primare după grade și forme de boală în anul 2013

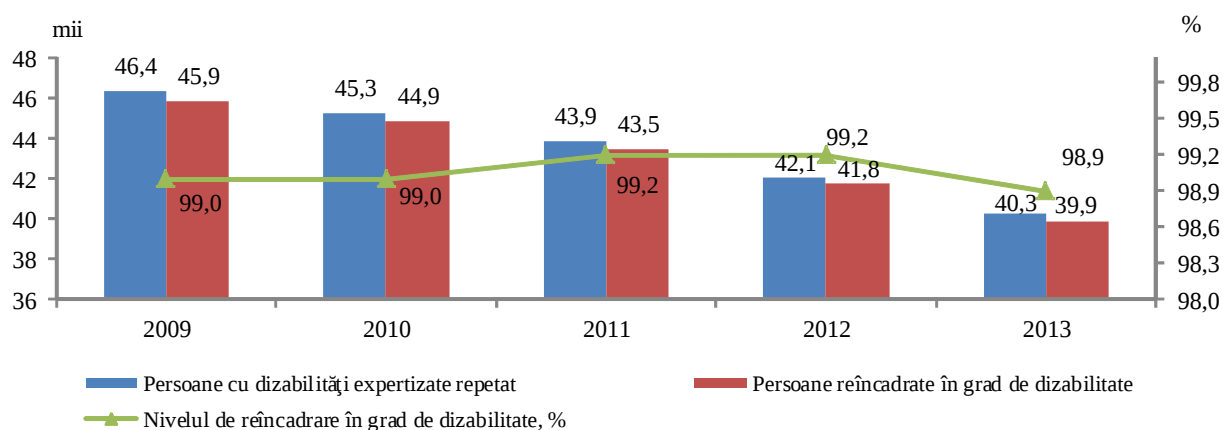


În funcție de vîrstă, deasemenea se atestă diferențe în cauzele care au determinat dizabilitatea persoanelor. Pentru persoanele mai tinere (pînă la 29 ani) dizabilitatea primară a fost stabilită în proporție de 21 la sută din cauza tulburărilor mentale și de comportament, după care urmează tumorile (14%). Dat fiind faptul că structura morbidității generale a populației vîrstnice diferă de celelalte categorii de populație, respectiv și dizabilitatea primară este determinată preponderent de maladiile caracteristice acestui grup de vîrstă, bolile aparatului circulator (28%) și tumorile (22%).

Dizabilitatea repetată și fără termen

Dizabilitatea repetată reprezintă atribuirea gradului de dizabilitate după expertiza repetată a capacităților vitale, fie în scop de apreciere a reabilitării sau agravării stării de sănătate a persoanei. Pe parcursul anului 2013 au fost expertizate repetat 40,3 mii persoane, cu 4,3% mai puțin decît în anul 2012 (42,1 mii persoane). În general, numărul persoanelor expertizate repetat s-a diminuat în perioada 2009-2013, în timp ce ponderea persoanelor reîncadrate în grad de dizabilitate la reexpertizare este relativ constantă –98,9%.

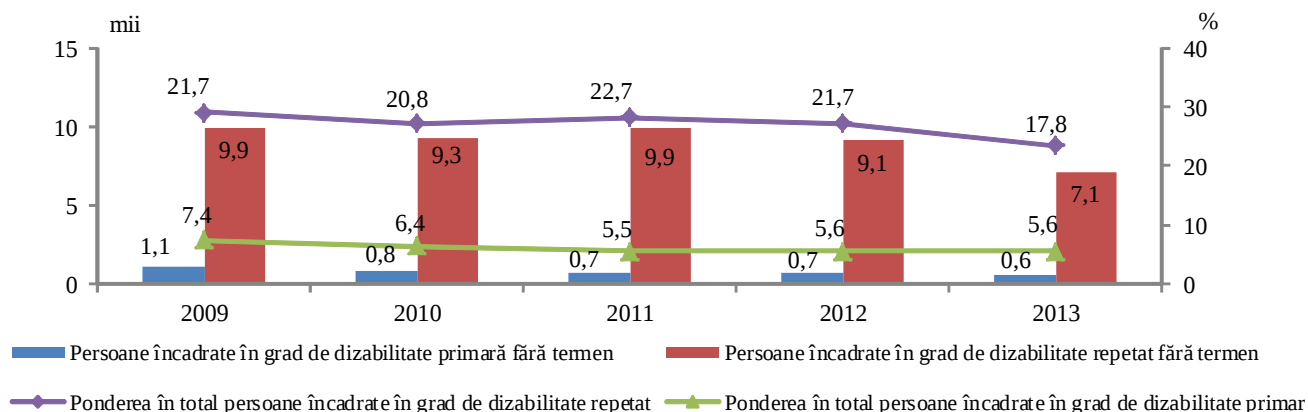
Figura 10. Încadrarea repetată a persoanelor cu dizabilități în grad de dizabilitate, 2009-2013



În anul 2013, gradul de dizabilitate fără termen de expertizare a fost stabilit pentru 4,7% din total persoane cu dizabilitate primară (565 persoane) și pentru 17,8% (7089 persoane) din cei expertizați repetat. Devine evidentă tendința stabilă de diminuare a numărului de persoane cărora li s-a stabilit gradul de dizabilitate fără termen atît pentru încadrarea primară, cît și încadrarea repetată

într-un anumit grad. Totodată, menționăm că 10 la sută din persoanele încadrate repetat în grad de dizabilitate fără termen sunt femei în vârstă de 57 ani și peste, iar 8 la sută sunt bărbați cu vârstă de 62 ani și peste.

Figura 11. Încadrarea persoanelor în grad de dizabilitate fără termen, 2009-2013

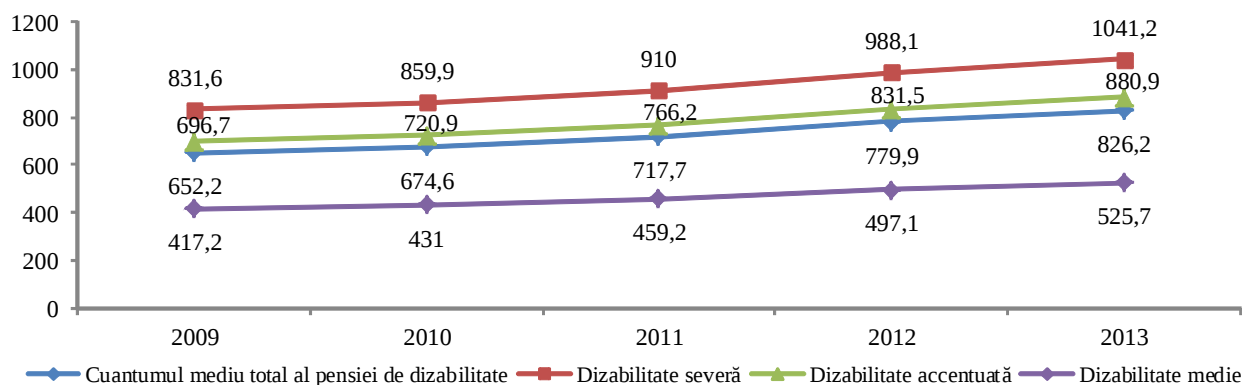


Protecția socială a persoanelor cu dizabilități

Protecția socială a persoanelor cu dizabilități este asigurată prin intermediul sistemului de asigurări sociale (pensii) și prestații sociale, precum și prin diferite servicii sociale. În conformitate cu prevederile legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, persoana încadrată într-un grad de dizabilitate cauzat de o boală obișnuită beneficiază de o pensie de dizabilitate, dacă îndeplinește condițiile de stagiul de cotizare în raport cu vârsta la data constatării dizabilității.

Astfel, mărimea medie a pensiei de dizabilitate⁵ la 1 ianuarie 2014 a constituit 826,2 lei, iar în funcție de gradul de dizabilitate cuantumul acesteia variază de la 525,7 lei pentru persoanele cu dizabilitate medie până la 1041,2 lei pentru cele cu dizabilitate severă. Comparativ cu anul 2009 mărimea medie a pensiei de dizabilitate s-a majorat în medie cu 27%, în timp ce cuantumul mediu al pensiei per total a crescut cu 32%. Pentru participanții la lichidarea avariei de la Cernobîl și militarii în termen mărimea medie a pensiei a constituit 1842,4 lei.

Figura 12. Cuantumul mediu al pensiei de dizabilitate, lei



Persoanele cu dizabilități beneficiază și de anumite prestații sociale sub formă de compensații, alocații, indemnizații, ajutor social, etc. Astfel, persoanele cu dizabilități care nu îndeplinesc condițiile necesare pentru obținerea dreptului la pensie, din bugetul asigurărilor sociale de stat pot beneficia de *alocații sociale de stat*⁶. În anul 2013, mărimea medie a alocației sociale de stat pentru toate categoriile de beneficiari a constituit 256,9 lei, fiind în creștere cu 16 % față de anul 2009.

⁵ Cu excepția pensionarilor participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl și militarilor în termen.

⁶ Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999

Pentru persoanele cu dizabilități severe în ultimii 5 ani se atestă o creștere în mărime de 20 la sută a alocației sociale de stat. De un cuantum mai mare beneficiază copiii cu dizabilități severe în vîrstă de pînă la 18 ani (307,3 lei) și persoanele cu dizabilități severe din copilărie (304,5 lei).

Tabelul 4. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități, lei

	2009	2010	2011	2012	2013
Total beneficiari de alocații	222,0	220,3	234,6	248,2	256,9
inclusiv pe categorii:					
<i>Persoane cu dizabilități</i>	92,4	92,2	99,2	105,6	110,9
Dizabilitate severă	116,5	116,5	124,7	132,9	140,0
Dizabilitate accentuată	100,1	100,3	107,5	114,8	120,9
Dizabilitate medie	59,0	59,1	63,5	67,7	71,4
<i>Persoane cu dizabilități din copilărie</i>	252,8	253,0	271,3	290,5	304,5
Dizabilitate severă	285,6	285,7	305,4	326,5	341,1
Dizabilitate accentuată	242,5	242,6	259,8	278,3	291,4
Dizabilitate medie	242,1	242,6	260,5	279,3	293,2
<i>Copii cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani</i>	259,7	260,1	277,4	297,4	307,3
Dizabilitate severă	285,5	285,6	303,6	325,9	338,9
Dizabilitate accentuată	242,2	242,5	258,0	276,1	283,0
Dizabilitate medie	242,4	242,4	257,8	274,6	283,6

În cazul persoanelor cu dizabilitate severă se alocă și *alocație pentru îngrijire*⁷⁷. În anul 2013 de această alocație, în mărime fixă de 500 lei, au beneficiat 17,0 mii persoane cu dizabilități, inclusiv 6,0 mii persoane care îngrijesc de un copil cu dizabilitate severă la domiciliu, 6,5 mii persoane cu dizabilități severe din copilărie și 4,4 mii persoane cu dizabilități severe nevăzătoare.

Persoanele cu dizabilități de război beneficiază de *alocații lunare de stat*. În anul 2013 numărul acestor beneficiari a constituit 3,2 mii persoane cu dizabilități. Pentru o persoană cu dizabilitate severă cuantumul acestei alocații este de 700 lei, pentru cei cu dizabilitate accentuată – 550 lei și dizabilitate medie – 475 lei.

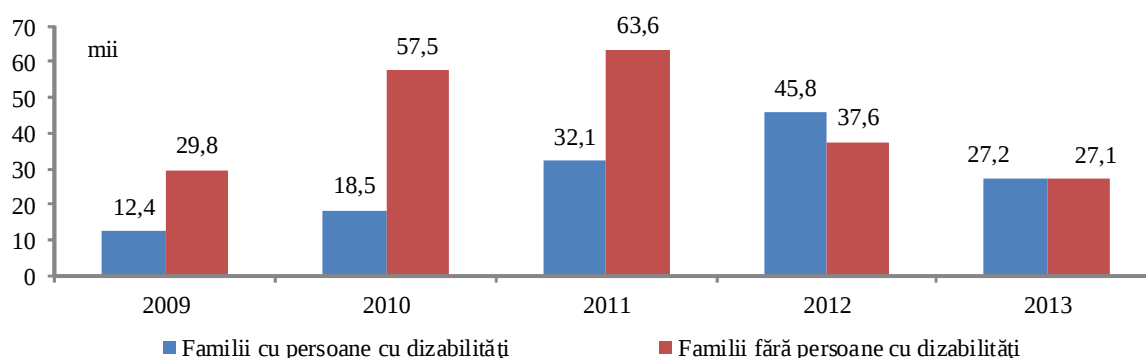
Totodată, în anul 2013 de *suport financiar* au beneficiat 116,9 mii persoane cu dizabilități, beneficiari de pensii din sistemul de asigurări sociale, dar a căror cuantum după indexarea pensiei nu a depășit 1300 lei și 55,5 mii persoane cu dizabilități, beneficiari de alocații sociale.

Pentru compensarea parțială a călătoriilor în transportul public urban, suburban și interurban, de către autoritățile administrației publice locale sunt alocate *compensații pentru transport*, cuantumul mediu al căreia constituie 36 lei/lunar pentru persoanele cu dizabilități severe și copii cu dizabilități și 18 lei/lunar pentru persoanele cu dizabilități accentuate. În anul 2013 au beneficiat de aceste compensații 149,1 mii persoane cu dizabilități. De asemenea, 11 mii persoane cu dizabilități ale aparatului locomotor au beneficiat de *compensații anuale de transport*, în mărime de 600 lei. Numărul acestor beneficiari a crescut cu 20,9% comparativ cu anul 2012 (9,1 mii persoane la evidență).

Persoanele cu dizabilități sunt una din categoriile de populație care beneficiază de *ajutor material și social*. Pe parcursul anului 2013, circa 79 mii persoane au beneficiat de ajutoare materiale în mărime medie de 455,5 lei, 11,8 mii familii care au la întreținere copii cu dizabilități în mărime medie de 482,2 lei. De asemenea alte circa 27,2 mii familii cu persoane cu dizabilități au beneficiat de ajutor social sau 50 la sută din totalul beneficiarilor de acest tip de ajutor.

⁷⁷Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999

Figura 13. Numărul familiilor care au beneficiat de ajutor social



Servicii sociale

Pentru a răspunde nevoilor și provocărilor sociale sunt dezvoltate mai multe tipuri de servicii sociale, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități.

Serviciile sociale primare se acordă la nivel de comunitate tuturor beneficiarilor și au drept scop prevenirea sau limitarea unor situații de dificultate care pot cauza marginalizarea sau excluderea socială.

Unul din aceste servicii este *îngrijirea socială la domiciliu*, de care beneficiază anual circa 24,8 mii persoane, inclusiv 4,2% mii persoane cu dizabilități, ceea ce constituie 17% din total beneficiari⁸.

Un alt tip de servicii sociale primare de care beneficiază persoanele cu dizabilități sunt *cantinele de ajutor social*, care au menirea de a oferi beneficiarilor alimentația necesară pentru o perioadă de cel mult 30 zile în trimestru. În republică activează 111 cantine, care în anul 2013 au deservit 6 mii beneficiari lunar, inclusiv persoane cu dizabilități. Costul mediu al unui prânz, conform estimărilor efectuate, constituie 15,3 lei/persoană/zi.

Serviciile sociale specializate pot fi prestate atât la nivel comunitar cât și raional sau național, prestarea impunând prezența unei echipe de profesioniști, care contribuie la îmbunătățirea calității serviciilor. În anul 2013, în republică activau 28 de centre de zi, 10 centre de plasament temporar, 40 centre mixte, 4 centre de reabilitare socio-medicală și 32 centre de plasament de lungă durată care au prestat servicii sociale pentru 4,7 mii persoane/familii adulte și cu dizabilități⁹.

Tabelul 5. Beneficiari de servicii sociale specializate, anul 2013

	Total servicii dezvoltate	Numărul de beneficiari
Echipe mobile	16	481
Locuință protejată	3	10
Casa comunitară	6	32
Respiro	5	102
Centru de resurse în educație incluzivă	15	444
Serviciu de suport pentru angajarea în muncă	1	10
Sala de ludoterapie	1	434
Plasament familial pentru adulți	4	4
Asistență parentală profesionistă	4	4

În anul 2013, au beneficiat de serviciile centrelor de zi pentru copii 931 copii cu dizabilități, 90 copii au beneficiat de serviciile centrelor de plasament pentru copii în situații de risc și 161 copii de cele ale centrelor mixte.

⁸ http://mpsfc.gov.md/file/2014/RAPOARTE/Raport_ProtSocPersDizab.2010-2013.pdf

⁹ http://mpsfc.gov.md/file/2014/RAPOARTE/Raport_ProtSocPersDizab.2010-2013.pdf

Servicii sociale cu specializare înaltă includ o combinație dintre serviciile socio-medicale specializate. Aceste servicii sunt prestate inclusiv și în cele 6 instituții rezidențiale destinate persoanelor adulte cu dizabilități și 2 instituții pentru copii. În anul 2013 de serviciile acestor instituții au beneficiat 2,1 mii persoane în etate și cu dizabilități, 87% din ei fiind cu dizabilități. Durata medie de aflare a unei persoane în instituțiile date este de circa 9,6 ani în internatele psihoneurologice și de 7,4 ani în cele de tip somatic.

Pentru reabilitarea persoanele cu dizabilități în cadrul Centrului Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare (CREPOR) sînt oferite servicii medicale de reabilitare. La evidența Centrului sunt circa 45 mii pacienți cu dizabilități locomotorii, inclusiv veterani de război. Reabilitarea persoanelor cu dizabilități se efectuează și în cele 2 centre din subordinea MMPSF, Centrul de reabilitare „Victoria” și Centrul republican pentru pentru recuperarea sănătății „Speranța”. În anul 2013, în total circa 8,1 mii persoane în etate și cu dizabilități au beneficiat de bilete de reabilitare.

Copii cu dizabilitate rămași fără ocrotire părintească

La sfîrșitul anului 2013 în evidența organelor de asistență socială se aflau circa 14,4 mii copii rămași fără ocrotire părintească, inclusiv 5,5% cu dizabilități. În proporție de 73 la sută din copiii cu dizabilități rămași fără ocrotire părintească sunt din mediul rural, comparativ cu 27 la sută din mediul urban. Numărul de fete este aproape egal cu cel al băieților. Aproape fiecare al treilea copil este din grupul de vîrstă 11-15 ani, iar fiecare al treilea este din grupul de vîrstă 7-10 ani.

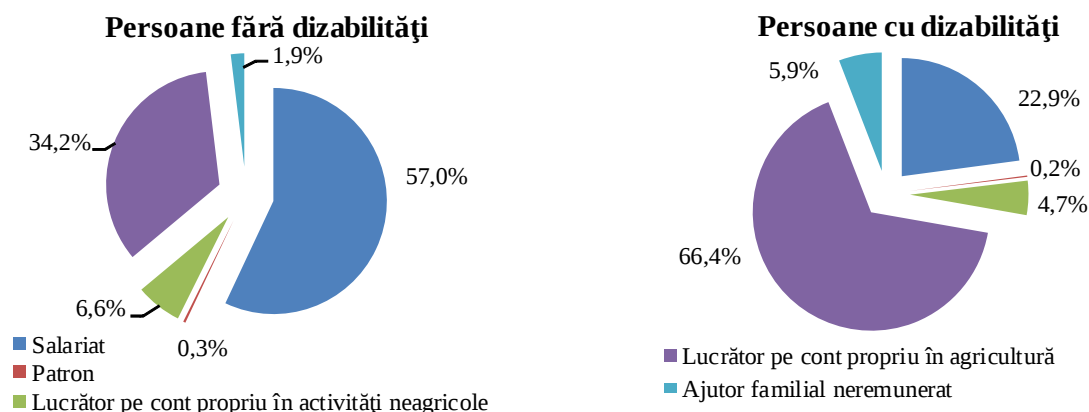
Totodată, la sfîrșitul anului 2013, din 8,6 mii copii plasați sub tutelă/curatelă, 131 copii erau cu dizabilități (1,5%), din 400 copii plasați în serviciul asistență parentală profesionistă, 58 copii erau cu dizabilități (14,5%) și respectiv 15 copii cu dizabilități (4,2%) din 355 plasați în 85 case de copii de tip familial. Menționăm că numărul copiilor cărora li s-au aplicat aceste forme de protecție este în creștere comparativ cu anul precedent.

Nivelul de trai al gospodăriilor cu persoane cu dizabilități

Conform datelor studiului selectiv în gospodării Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice, 41,4% din persoanele cu dizabilitate în vîrstă de 15 ani și peste sînt ocupate în cîmpul muncii, comparativ cu 65,9% în cazul persoanelor fără dizabilitate. Nivelul de ocupare al persoanelor cu dizabilități este determinat de gradul de severitate, astfel încît în cazul persoanelor cu dizabilitate medie sunt ocupate 57,6%, persoanele cu dizabilitate accentuată în proporție de 44,8%, iar cele cu dizabilitate severă - 11,2%.

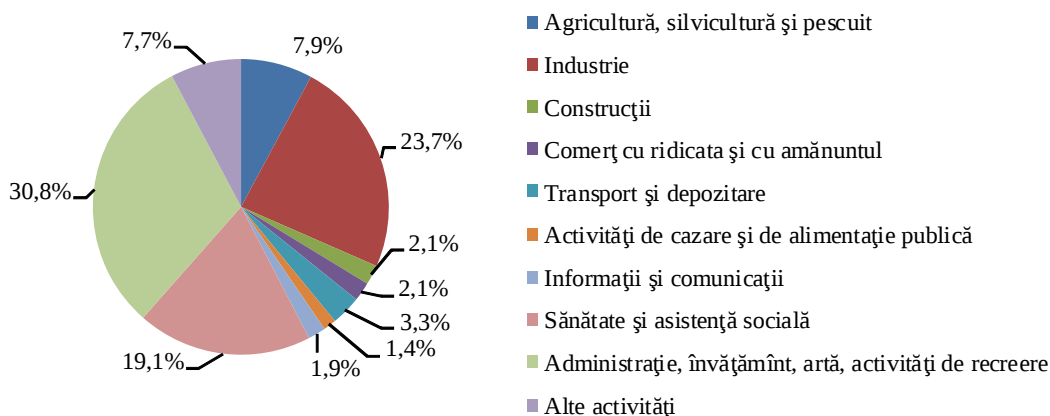
După statutul ocupațional, preponderent persoanele cu dizabilități sunt angajate pe cont propriu în agricultură (66,4%), numărul acestora fiind dublu comparativ cu persoanele fără dizabilități, în special fiind caracteristic preponderent pentru persoanele din mediul rural (76,3%). Totodată, persoanele cu dizabilități din mediul urban în proporție de 56 la sută din total persoane ocupate sunt salariați.

Figura 14. Structura persoanelor cu dizabilități după statutul ocupațional în anul 2013



Dacă ne referim la numărul total de salariați din Republica Moldova la sfârșitul anului 2013, constatăm că doar 0,8% reprezintă persoanele cu dizabilități. Cea mai mare pondere a persoanelor cu dizabilități în total salariați se înregistrează în domeniul sănătății și asistenței sociale - 1,8%, industrie-1,2% și administrație, învățământ, artă și activități de recreere - 1,0% din total salariați. Persoanele cu dizabilități cu statut de salariat în proporție de 31 la sută activează în domeniul administrație, învățământ, artă și activități de recreere, 24 la sută în industrie, 19 la sută în domeniul sănătate și asistență socială, 8 la sută în agricultură, silvicultură și pescuit.

Figura 15. Structura persoanelor cu dizabilități pe tipuri de activități, anul 2013



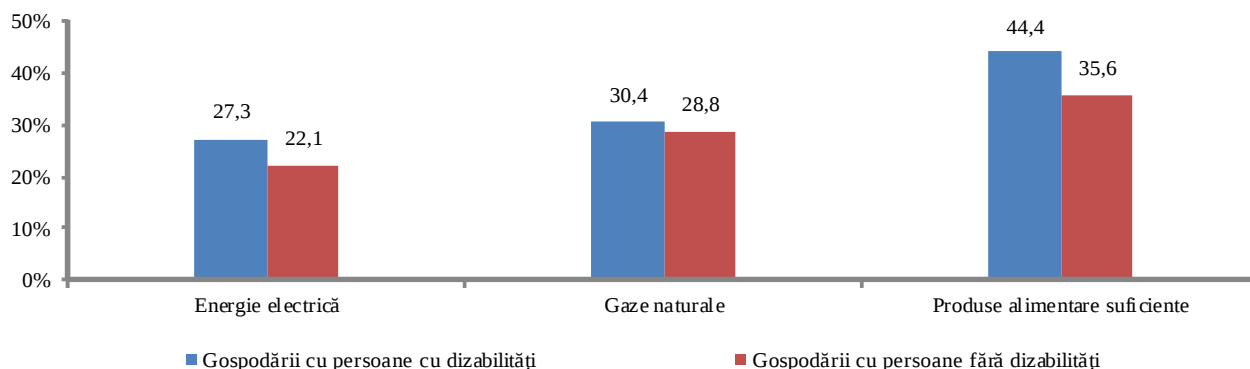
În anul 2013 la Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă s-au înregistrat cu statut de șomer 565 persoane cu dizabilități, din care 168 persoane au fost plasate în câmpul muncii. Aproape 2 mii persoane cu dizabilități au beneficiat de informare și consiliere profesională.

În anul 2013 din total gospodăriile, 15,5% au avut în componența lor cel puțin o persoană cu dizabilitate. Din aceste gospodării, 24,4% erau formate doar din persoane cu dizabilități, iar restul 75,6% fiind gospodării în componența cărora erau și alte persoane. Majoritatea gospodăriilor cu persoane cu dizabilități sunt gospodăriile în componență cărora persoană cu dizabilitate este un adult și doar în cazul a 5,8% din gospodării, persoana cu dizabilități este copilul. În cazul a 9,4% din gospodării aveau în componență 2 persoane cu dizabilități, fiind înregistrate și cazuri cu 3 persoane și mai mult (1,1% din total gospodării cu persoane cu dizabilități).

În general, gospodăriile cu persoane cu dizabilități rămân a fi în condiții mai puțin avantajoase cu referire la nivelul de dotare și confort al locuințelor, chiar dacă comparativ cu anul 2012 accesul gospodăriilor cu persoane cu dizabilități la principalele utilități s-a îmbunătățit. Astfel, aceste gospodării dispun de apeduct în interiorul locuinței în proporție de 55,9% comparativ cu 57,3% în cazul gospodăriilor fără persoane cu dizabilități, grup sanitar în interiorul locuinței (WC) este disponibil pentru 34,3%, comparativ cu 39,2%. Cu un nivel inferior de dotare al gospodăriilor cu principalele utilități se confruntă în special persoanele cu dizabilități din mediul rural care, în proporție de 35,5% dispun de apeduct în interiorul locuinței, comparativ cu circa 86% în mediul urban și doar 11,7% dispun de grup sanitar în interiorul locuinței (WC) față de 67,5%.

În ceea ce privește achitarea cheltuielilor pentru serviciile comunale, datele studiului scot în evidență că circa 27 la sută din gospodăriile cu persoane cu dizabilități au dificultăți la achitarea energiei electrice, iar practic fiecare a treia la achitarea gazelor naturale. Totodată, pentru 44,4% din gospodării veniturile nu sunt suficiente pentru a satisface necesarul de produse alimentare.

Figura 16. Ponderea gospodăriilor care au avut dificultăți la achitarea/asigurarea următoarelor bunuri și servicii în anul 2013



Prezența a cel puțin o persoană cu dizabilitate în gospodărie influențează nivelul de trai al acesteia. Astfel, gospodăriile care nu au în componență persoane cu dizabilități mai frecvent apreciază nivelul de trai ca fiind foarte bun sau bun (11,1%), pe când cele cu persoane cu dizabilități mai rar apreciază nivelul de trai ca fiind bun sau foarte bun (6,7%). La fel e și în cazul aprecierii nivelului de trai comparativ cu anul precedent, unde ponderea celor care trăiesc mai rău este semnificativ mai mare pentru gospodăriile cu cel puțin o persoană cu dizabilități (36,2% față de 28,4% gospodării fără persoane cu dizabilități).

În cazul aprecierii stării de sănătate constatăm că 56,6% dintre persoanele cu dizabilitate își apreciază starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea, 42,3% menționează o stare de sănătate satisfăcătoare, iar 1,1% - foarte bună sau bună. Cel mai des își percep starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea persoanele cu dizabilitate severă (80,2%) și copiii cu vârsta 0-17 ani cu dizabilități medii (58,5%).

Persoană de contact:
Ala Negruța
șef al direcției statistica serviciilor sociale și condițiilor de trai
tel. 0 22 40 30 78

Tabelul 1. Repartizarea persoanelor cu dizabilitate primară în vîrstă de 18 ani și peste conform gradului de dizabilitate

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total, persoane	14021	14127	13275	12690	12582	11962
inclusiv:						
Dizabilitate severă	2017	1973	1634	1535	1450	1795
Dizabilitate accentuată	8162	8334	7893	7562	7668	6910
Dizabilitate medie	3842	3820	3748	3593	3464	3257
În procente față de total persoane cu dizabilitate primară						
Dizabilitate severă	14,4	14,0	12,3	12,1	11,5	15,0
Dizabilitate accentuată	58,2	58,9	59,5	59,6	60,9	57,8
Dizabilitate medie	27,4	27,0	28,2	28,3	27,5	27,2

Tabelul 2. Structura dizabilității primare după grade și forme de boală

Formele de boală	Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
Total, %	100,0	100,0	100,0
inclusiv:			
Tumori	42,6	18,4	11,4
Bolile aparatului circulator	17,5	24,0	17,3
Bolile aparatului digestiv	7,2	6,5	5,7
Boli endocrine și de nutriție	2,3	6,0	8,3
Tulburări mentale și de comportament	3,8	8,2	4,6
Boli ale sistemului nervos	5,3	7,1	12,9
Bolile ochiului și anexelor sale	8,9	2,1	6,6
Bolile aparatului respirator	0,6	2,1	1,6
Leziuni traumatice	5,3	5,8	6,8
Alte boli	6,5	19,8	24,8

Tabelul 3. Distribuția persoanelor cu dizabilitate primară după maladii și grupe de vîrstă în anul 2013

	18- 29 ani	30-39 ani	40-49 ani	50 ani și peste
Total persoane cu dizabilitate primară	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv pe principalele maladii:				
Tuberculoză	9,2	11,2	6,8	3,0
Tumori	14,0	18,5	19,6	21,5
Diabet zaharat	4,2	3,6	3,5	5,2
Tulburări mentale și de comportament	21,3	13,0	6,7	3,4
Boli ale sistemului nervos	10,6	11,1	9,7	7,1
Boli ale ochiului și anexelor sale	5,4	3,7	2,8	5,0
Boli ale aparatului circulator	2,8	6,3	17,2	28,3
Boli ale aparatului respirator	1,8	1,0	1,6	2,0
Boli ale aparatului digestiv	2,8	6,1	7,7	6,5
Boli ale sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv	6,6	9,5	12,5	10,0
Leziuni traumatice (de toate localizările)	13,6	8,5	6,0	4,5
Boli ale aparatului genito-urinar	2,3	1,9	2,1	1,1
Alte boli	5,4	5,6	3,8	2,4